

KELMA ĠĠIB LILL-OHRA

"Ejja nilagħbu" għajjat Wenzu, tifel maħmuġ u mċewlaħ, waqt li xiref f'bieb id-dar, b'kisra daqsix f'idu, lil Karmenu li kien joqgħod quddiemhom. Karmenu, tifel ta' xi seba' snin, kien fit-tieqa b'bott tal-landa f'idu mimli kafè u ħobz imfittet.

"Ġej, Wenz" għajjat mit-tieqa, bela' malajr il-kafè u niżel jigrì. Wenzu ħareġ żugraga daqsix mill-but, b'sitt ħabbiet għamel dawra fl-art u tafa' s-sitta fiha. Dawwar il-ħabel maż-żugraga xehitha fl-art, u beda jerfagħha fuq qiegħ idu u jifagħha fuq is-sitta, biex kieku joħroġha mid-dawra. Wieħed wara l-ieħor damu jilagħbu daqs nofs siegħa, iżda fl-aħħar messet darba lil Wenzu u ma satax jolqotha s-sitta. Wenzu kien izommha ż-żugraga u ma riedx thalliha tgħaddi.

"Narġa' nilgħab," qal, "din ma tgħoddx." Karmenu tfantas, "Lili jmiss" qal "inti lgħabt."

Narġa' nilgħab" tenna l-ieħor "għax iż-żugraga tiegħi." F'dak il-ħin lehen werżieqi ta' mara, omm Wenzu, għajtet minn ġewwa: "Wenzu". "Hawn" wieġeb dak minn barra, waqt li l-istess lehen reġa nstama: "Ejja 'l hawn, ja xitan."

"Mela ma rridx nilgħab," qal Karmenu, "kiesah."

"Kiesah inti" tenna Wenzu "mela jien" u f'dan il-waqt resaq lejn sieħbu u ġibidlu tiġbida xagħru.

"Ma" werżaq Karmenu, li tawwal idu biex ixejjer daqqa ta ħarta lil Wenzu.

Omm Karmenu, Katarin, ħarġet tigrì minn ġewwa għal għajta ta' binha, u meta rathom imqabbdin f'xulxin, bla ma qagħdet tiffi min minnhom kellu ħtija, ġibdet lejha 'l binha minn driegħu, u niżżlet xi daqtejn fuq dahar Wenzu. Omm Wenzu, Manan, donnha kienet qiegħda tissajjahom minn wara l-bieb, għax malli rat lil Katarin tmiss lil binha, ħarġet tigrì daqs balla, ġibdet lil Wenzu lejha u qalet: "Katarin meta trid xi ħaġa, ejja sib lili mhux lil ibni, għax dak mhux ta' idejk, ja kiesha li int, jew tgħir għal ibni, għax lil tiegħi dahħluhuli l-iskola u tiegħek baqa minn barra."

"Ma dahħluhx l-iskola għax għadu żgħir. M'hemmx għal-fejn ingħir. Tgħir int għalija mela jien, għax ir-raġel tiegħi daħal mal-gvern, u tiegħek landier ta' ħabba."

"Ajma jommi," reġgħet Manan, "mur ara x'post għandu mal-gvern: kennies."

"U biżżejjed, ja wiċċ il-mewt, kullħadd iġħid li int marida, daqs kemm int safra u ħadra, donnha l-għira q'ed tagħmel bik" għajtet Katarin.

"Mhux sfura dik Katarin," qalet Manan, "dik bjuda. Mhux bħalek sewda tuta donnok torka. Għax ma tgħidx bid-daħk li jidħku bik meta toħroġ xi ħarġa b'dak wiċċek donnu vopa im-

kaġhbra fid-dqieg u biex tnaqqas ftit is-swidija. Dak għandek tġhid, ja dandaluna, għajjura, kiesha."

"B'daqshekk ma tnaqqaslix ġiehi," qalet fis-saħna "Katarin, "qatt ma sliftni xejn u ma raddejtulekx. Fejn baqgħet sejra dik il-pjanċa li sliftek, Katarin? fejn baqgħet sejra? tajthieli hux? naħlef li mindu tajthielek ma rajthiex b'għajnejja. Halliela."

"Halliela, halliela jien, Manan?" qalet Katarin, "l-ewwelnett il-pjanċa raddejtthielek, u mbagħad ma tiftakarx meta raw lil żewġek bil-lejl jaqbeż il-ħajt ta' l-għalqa tas-Sifu bi xkora fuq dahru, u kif laqatha mal-ħajt kien hemm xi erba' tigigiet go fiha li bdew igħajjtu għajjat tax-xjaten? Jien jew żewġek hallelin, Manan?"

Manan rat li messet pont ħażin, ma kenitx ħasbet x'setgħet twegħibha Katarin, w-instantet għax nafuha aħna l-istorja tar-rħula: donnhom ikunu q'ed jistennew xi ġlieda, għax malli żewġ nisa jwerżqu, ir-raħal johroġ bi ħgaru. Manan sħat u riedet iddawwar il-bieċa

"Imma ma rajtux int," qalet, "smajthom biss igħidu, u dak li jgħidu n-nies tiħux għalih. Imma jiena naf li l-pjanċa ma tgħajthielix. Halliela."

"Halliela int, kiesha, sewda, maħmuġa..."

"Maħmuġa, safra..."

"Tgħajjarnix iktar, għax hekk igħaddi kuntistabbli żgur inħarkek, halliela."

l-anqas laħqet qalet, li fil-kantuniera ma deherx Karmnu l-pulizija. In-nies li kienu hemm iħarsu, bdew jitolqu, imma ż-żewġ nisa fis-saħna li kienu baqgħu jiggieldu u ma baqax hemmekk ħlief Pawlu l-Iskurdar. Malli wasal Karmnu, iż-żewġ nisa sfaru, bdew jerġgħu l'ura u jwaħħlu waħda fl-oħra. Karmnu qata qasir u ħarrihom it-tnejn.

Mar fuq Pawlu l-Iskurdar u qallu: "Pawl ħa nħarkek bħala xhud."

"X'inhu, x'inhu, xhud?" qal Pawlu, li kienu jgħidulu Skurdar għax kien, miskin, nieqes daqsxejn minn moħħu.

"Xhud, iva. Tini ismek u kunjomok, fejn toqgħod u x'taġħmel."

"Jiena, jiena ma nagħmel xejn, noqgħod ma' missieri u jisimni Pawlu l-Iskurdar."

"Iva missierek fejn joqgħod" qal Karmnu l-pulizija.

"Missieri, missieri joqgħod hemm id-dar taġħna, wara l-knisja."

"It-triq ma tafx x'jisimha?" tenna Karmnu.

"Minn daqshekk iwa, Sda. San Ġwanni t'Alla Kruċ, No. 4."

"Biżżejjed daqshekk" qal Karmnu daħħal il-lapis wil-karta fl-but u telaq.

Pawlu l-Iskurdar mejjel kemm kemm il-beritta, tefa l-pipa f'halqu, danhal idejh fil-but u qaghad jara lil Karmnu sejjer. Meta dan ghab, Pawlu ccaqlaq, "hawn jien" qal "imharrek b'xhud, ghal quddiem il-magistrat, tajba tassew."

GIUS. PACE.

26/1/1933.